
SMH-nytt

SMH-nytt nr. 3/2006, vol. 31

Norsk Bibliotekforening
Spesialgruppen for medisin og helsefag

Innhold:	Side
Nytt fra styret	4
EAHIL-konferansen i Cluj	5
Konferanse i sol og regn; 7. nordiske fjern- lånskonferanse i Helsingør	11
Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse - Litteratortjenesten/ biblioteket	13
Bibliotekarer over grensene	15
En flik av et nytt lerret bleket	16
Videreutdanning i kunnskapsbasert praksis for bibliotekarer	17
Helsebiblioteket - nytt fra nytt redaksjons- utvalget	18
Rapport fra SMHs medlemsmøte	19
Medline ved UBO - mimring	21
Notiser	22

Redaksjon SMH-nytt:

Kari Austveg

UBO, Bibliotek for medisin og helsefag
Postboks 1113 Blindern
0317 Oslo
Tlf. 23 07 44 24
Faks 23 07 44 30
kari.austveg@ub.uio.no

Annika E. Bysveen

Medisinsk fagbibliotek
Sørlandet sykehus HF Arendal
Serviceboks 605,
4809 Arendal
Tlf: 37 01 42 37
Faks 37 01 40 22
fagbib.aren@sshf.no

Jorun Fallin

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Biblioteket i Levanger
Tlf: 74 02 25 44
Faks: 74 02 25 02
jorun.fallin@hint.no

Regina Kufner Lein

Det medisinske fakultetsbibliotek
Jonas Lies vei 91
N-5009 Bergen.
Tlf. 55 58 68 93
Faks 55 58 66 80
regina.lein@ub.uib.no

Signe Romuld

Statens helsetilsyn
Biblioteket
Postboks 8128 Dep, 0032 Oslo
Tlf. 21 52 98 31
Faks: 21 52 99 99
ser@helsetilsynet.no

SMH-nytt utgis av:

Norsk Bibliotekforening
Specialgruppen for medisin og helsefag
Kontonummer: 7874.06.52612
Trykt utgave: ISSN 0800-3181
Webutgave: ISSN 1502-1211

Opplag 250, gratis til SMHs medlemmer.
Trykk: GERO-DATA
Distribusjon: Swets Blackwell

Manuskripter til SMH-nytt:

Manuskripter skrevet i Word og evt. illustrasjoner i .gif- eller .jpg-format sendes redaksjonen som vedlegg til epost.

Alle oppgitte Web-adresser må være sjekket.

Redaktørene forbeholder seg en viss rett til å forkorte/forandre/klippe i tekst eller bilder.

Ved bruk av referanser skal Vancouver-standard benyttes.

Skrifttyper:

Overskrift: Arial 16 pkt
Underoverskrift: Arial 12 pkt fet
Av (forfatter): Arial 12 pkt fet
Ingress: Times New Roman 11 pkt kursiv
Brødtekst: Times New Roman 11 pkt
Avsnittsoverskrifter: Times New Roman 11 pkt fet

All tekst bør være definert som "Normal"

Innrykk og punktmerking:

Unngå bruk av tabulator og bindestreker, bruk heller "Innrykk" og "Punktmerking" i Word.

Tabeller og oversikter:

Unngå bruk av tabulator, lag heller en tabell i Word.

Redaksjonen avsluttet: 18.12.2006

**Deadline for neste nummer:
2.april 2007**

Hilsen fra redaksjonen

Årets siste nummer av SMH-nytt dumper nok ned i våre leseres postkasser når 2006 har sagt takk for seg, og vi står foran et nytt år, med bokstavelig talt blanke ark! Innspurten til jul ble litt vel hektisk for redaksjonen denne gangen, men vi tror våre lesere kan leve med det!

I høst var det flere av våre lesere som deltok på EAHIL-konferanse i Cluj i Romania, et arrangement du vil finne flere artikler fra i dette nummeret. Vi har også fått rapport fra den 7. nordiske fjernlånskonferansen i Helsingør, og en artikkel om bibliotek- og litteratortjenesten ved Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse.

Andre nyheter i dette nummeret er det nye undervisningstilbudet i Kunnskapsbasert praksis ved Høgskolen i Bergen. Det tror vi er en spennende mulighet for mange. Bibliotekarer tar gjerne utfordringer,- og er gjerne idealister også. Det kan du lese om i artikkelen om bibliotekarer over grensene!

Vel overstått juleferie og godt nytt år til våre lesere!

Vi håper mange av dere har en artikkel i SMH-nytt som et av årets nyttårsforsetter!

Hilsen Annika, Jorun, Kari, Regina og Signe

Nytt fra styret

Av Hilde Strømme, SMH-leder

Kurs og møter

I slutten av november arrangerte SMH to-dagers kurs "For deg som er ny – eller trenger faglig oppfriskning". Kurset ble raskt fulltegnet, og deltakerne tilhørte begge kategorier: Mange nye, og en del som mente de trengte faglig oppfriskning. På programmet sto faglige organisasjoner og diskusjonsfora, tesauri, klassifikasjonssystemer, medisinske og helsefaglige baser, medisinsk terminologi, evidensbasert praksis og open access. Power Point-presentasjoner fra kurset finner du i Resursbanken på www.smh.no. Takk til Biblioteket ved Norges veterinærhøgskole som huset oss, og takk til kurskomiteen som sørget for et godt program og god gjennomføring!

I forbindelse med kurset ble det også holdt medlemsmøte på Norges veterinærhøgskole. Fra naboen, Mattilsynet, kom seksjonsleder Nina K. Aas og snakket om "Friske dyr – trygg mat." Det var god anledning til å stille spørsmål, og deltakerne fikk svar på mye de lurte på.

NBFs nye organisasjonssekretær, Espen Ophaug, informerte om sitt arbeid i NBF og om hva NBF gjør i forhold til Bibliotekutredningen.

Med på møtet var også fire russiske bibliotekarer på studiebesøk i Oslo. Elisabeth Husem informerte om SMHs Baltic Sea Region Cooperation.

Dato for SMHs årsmøte er allerede satt: Torsdag 8. mars. Samme dag blir det workshop i Kritisk vurdering. Sett av datoen, mer informasjon kommer i aktivitetskalenderen på www.smh.no.

Kurskomiteen tar for øvrig gjerne imot tips og ønsker om kurs.

Baltic Sea Region Cooperation

Som nevnt ovenfor, har vi hatt besøk av fire kolleger fra tre ulike medisinske bibliotek i St. Petersburg. De besøkte bl.a. Bibliotek for medisin og helsefag, Læresenteret og Medisinsk bibliotek på Ullevål universitetssykehus, Psykiatrisk institutt og Biblioteket på Norges veterinærhøgskole. I tillegg fikk de sett en del av en meget høstlig og våt Oslo.

SMHs Baltic Sea Region Committee og SMH-lederen har hatt møte med Thomas Allen fra WHO-biblioteket. Møtet kom i stand etter ønske fra Allen som hadde lest og hørt om vårt samarbeid med Baltikum og Russland. Han ville gjerne høre mer om våre erfaringer, og han informerte om WHOs arbeid. Han anbefalte at komiteen sender inn abstract til Canadian Health Libraries Associations konferanse i mai neste år. Hovedtema for konferansen er: Capitalizing on Health Partnerships.

Videreutdanning i kunnskapsbasert praksis for bibliotekarer!

Høgskolen i Bergen har i noen år hatt videreutdanning i kunnskapsbasert praksis for helsepersonell. Snart kommer tilsvarende studium for bibliotekarer! Lena V. Nordheim er sentral i arbeidet med studieplanen og SMH-styret har kommet med innspill. Mer informasjon om studiet kommer på www.smh.no.

God jul!

SMH-styret takker medlemmene for et godt SMH-år og ønsker alle en god jul!

10th European Conference of Medical and Health Libraries.

Cluj-Napoca, Romania 11. - 16. september 2006

**Liv Vikan, Helse Nord-Trøndelag, HF Sykehuset Levanger
Sigrun Espelien Aasen, Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten**

Liv Vikan og Sigrun Espelien Aasen reiste til Cluj med reisestipend fra SMH. På de neste sidene presenteres deres inntrykk fra den faglige delen av konferansen, men først noen ord om arrangementet og den sosiale delen av programmet:

Det er ett ord som faller veldig lett for hele konferansen: Velorganisert! Empowerment sessions, som var et nytt tiltak, ga foreleserne mer tid til å gå i dybden av et emne.

Selve konferansen varte fra onsdag til fredag, men arrangementskomiteen ga deltakerne ekstraserice i overflod: utflukter både på torsdag ettermiddag og hele lørdag. En fantastisk kveld i operaen; flott fargesprakende musikk i operahuset bare for konferansedeltakerne.

Festmiddagen var en opplevelse i seg selv, med heftig dans mellom hver rett! Konferanselokalet var velegnet, og i underetasjen hadde utstillere rom. Sally Wood Lamont

og Iona Robu i den lokale organisasjonskomiteen hadde gjort en kjempejobb sammen med arrangørene fra EAHIL.

Neste møte i EAHIL-regi er EAHIL workshop i Krakow, Polen. 12. - 15. september 2007.

Vi takker SMH for reisestipendet som ga oss muligheten til å delta på denne konferansen.

Konferansens nettside med referater:

http://www.eahilconfcluj.ro/scientific_programme.html

(Liv Vikan er for tiden ansatt på Spesialsamlingene, Gunnerusbiblioteket i Trondheim)

Institutional Repository – viktig satsingsområde for bibliotek!

Av Sigrun Espelien Aasen
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, Oslo.

På årets EAHIL-konferanse i Cluj, Romania, var Institutional repository (IR) et sentralt begrep. Foredragsholdere holdt fram at IR er i ferd med å bli det viktigste lagringssted for forskningsdokumentasjon

Hva er det?

Repository kommer fra det latinske ordet *repositorium* som betyr lager. Begrepet 'Institutional repository' (IR) blir på norsk omtalt som *institusjonelt arkiv*, *institusjonelt publiseringsarkiv* og *vitenarkiv*. Man oppfordres ved landets universiteter til å *egenarkivere* eller *selvarkivere* i institusjonen publiseringsarkiv eller repository. Fordelen ved å bruke repository er at det skiller seg tydelig fra institusjonens tradisjonelle arkiv, ulempen er at mange synes det er et fremmed og uforståelig ord. Institusjonens *digitale bibliotek*, kunne også være en variant. Kjært barn har mange navn!

- og hvorfor så viktig?

Hovedpoenget ved opprettelse av institusjonelt publiseringsarkiv, er å sørge for at forskningen som utføres ved institusjonen raskt blir lagret der - og fritt tilgjengelig for alle med tilgang til internett. Kvaliteten skal være like godt ivaretatt som ved tradisjonell publisering via tidsskrifter og forlag. Dette krever en bevissthet hos lederne ved utdannings- og forskningsinstitusjoner, og ikke minst forskerne som jobber der, om mulighetene denne nye publiseringsformen gir. De som koster forskningen og utfører denne, må sørge for å beholde rettighetene til egen forskning. På denne måten kan de fremme utvekslingen av ny forskning og kunnskap på en langt bedre måte enn hva tilfellet er i dag via tradisjonelle og ofte kostbare kanaler.

I løpet av de siste 4 årene har antallet institusjonelle publiseringsarkiv økt kraftig. OpenDoar; the directory of open access repositories, viser at det er 109 i Tyskland, 43 i Nederland og 5 i Norge, bare for å velge ut noen (nov.2006). Forøvrig er det blitt

10 i Norge, så det kan synes som om de henger noe etter med registreringen. I nevnte land har alle universitetene opprettet publiseringsarkiv.

Bakgrunnen for denne satsingen på institusjonelle publiseringsarkiv, er at offentlig finansiert forskning skal være åpent tilgjengelig. 'Open access' ble en visjon, et krav framsatt av noen, flere kom til – og det ble 'Budapest Open Access Initiative' (2001) og 'Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in Sciences and Humanities' (2003) som 164 organisasjoner fra hele verden har skrevet under på. Her støtter de en politikk som sier at forskerne deres skal lagre sine vitenskaplige publikasjoner i institusjonelt publiseringsarkiv og helst publisere i open access -tidsskrifter når de har mulighet til det. De aller fleste forstår urimeligheten i at de som betaler forskningen skal fraskrive seg rettighetene til den, så nå jobbes det med å finne gode løsninger – også fra forlagenes side. De kan ikke lenger kreve monopol på forskningslitteraturen. Opptil 90% av dem tillater nå forfatteren å selvarkivere sitt siste utkast til artikkelen de oversender til utgiver, etter at den har vært gjennom fagfelle-vurderinger og revideringer. Ønsker forfatteren å selvarkivere artikkelen slik tidsskriftet publiserer den, må han innhente tillatelse fra utgiver. Et nyttig nettsted for å finne ut hvilken praksis det enkelte tidsskriftet følger i forhold til opphavsrett og selvarkivering er SHERPA/RoMEO <http://www.sherpa.ac.uk/romeo.php>

Institusjonelle publiseringsarkiv er lokale digitale bibliotek med fulltekstsamlinger.

Bibliotekene har tradisjonelt hatt ansvar for

klassifisering, registrering, oppbevaring og gjenfinning av fulltekstdokumenter i fysisk format, og etter hvert i større grad for digitaliserte samlinger. Ansvar for etablering og drift av institusjonelle publiseringsarkiv er derfor en naturlig oppgave for bibliotekene. Samtidig er det en stor utfordring fordi den krever en nye opplegg og samarbeidsformer. Den tekniske siden ved etableringen krever god IT-støtte, evt. kan en kjøpe ferdig programvare fra leverandører som BioMedCentral, ProQuest og andre. Programvaren må støtte OAI-PMH (Open Archive Initiative – Protocol for Metadata Harvesting), slik at dataene kan høstes av søketjenester som NORA, OAIster, Google m.m.

Mer krevende er det å organisere, administrere og drifte systemet slik at det fylles opp med kvalitetssikret innhold. Via Open-Doar kan en se at antall artikler i publiseringsarkivene ligger gjennomsnittlig på ca. 300. Her har vi en klar utfordring. Vi må fortelle ansatte og ledelsen ved institusjonene vi jobber ved om nye publiseringsformer og fordelene disse gir:

- Synliggjøring av institusjonens forskning og faglige arbeider. 'Grå litteratur' blir synlig for alle.
- Raskeste publiseringsform når forskerne beholder opphavsretten til sin forskning.
- Forskingen blir tilgjengelig for alle, ikke bare ansatte ved institusjonen.

Status i Norge

Universitetene har etablert sine institusjonelle publiseringsarkiv:

Universitetet i Oslo: DUO

<http://www.duo.uio.no/>

Universitetet i Bergen: BORA

<https://bora.uib.no/index.jsp>

Universitetet i Trondheim: DIVA

<http://www.ub.ntnu.no/prosjekt/dravh/>

Universitetet i Tromsø: MUNIN

<http://www.ub.uit.no/munin/>

Andre utdannings- og forskningsinstitusjoner har kommet og kommer raskt på banen nå, og utviklingen baserer seg på nært og godt samarbeid. Alle vil bidra til at norsk

forskning raskt og fritt blir tilgjengelig. For å lykkes er det viktig med engasjement fra alle avdelinger innen institusjonen.

NORA er en søketjeneste for vitenskapelig informasjon i åpne institusjonelle arkiv. Den høster de 10 norske arkivene som inngår i samarbeidet og har 8172 fulltekstdokumenter pr. 5.12.2006. Prosjektstøtte er mottatt fra ABM-utvikling som en del av satsingen på Norsk Digitalt Bibliotek. Små og store institusjonelle arkiv får samme mulighet til synliggjøre sin forskning her.

NORA samarbeider med universitetenes FRIDA, et system for ansatte med krav om obligatorisk rapportering av forskningsdokumentasjon som grunnlag for fordeling av forskningsmidler. Universitetene gikk ut av FORSKDOK-samarbeidet og opprettet sitt eget system i 2003-04. Ved å forenkle rutine for ansatte, kan de nå ved registrering av forskningen i FRIDA også legge ved fulltekstdokumentene som videreføres til eget institusjonelt publiseringsarkiv, og blir søkbart i NORA. Foruten å forenkle arbeidet for forskerne, har det en viktig informasjonsverdi for de som ennå ikke er klar over de nye publiseringsformene og fordelene ved institusjonelle publiseringsarkiv.

Helsebiblioteket oppretter publiseringsarkiv i 2007

Open access-visjonen er helt i tråd med Helsebibliotekets mål. I 2004 tegnet Kunnskapscenteret medlemskap i BioMedCentral og åpnet for at norske forskere fikk publisere fritt i open access tidsskriftene de har. Økte priser i 2006 førte til at Helsebiblioteket i samarbeid med norske universitet og høyskoler sørget for fornyelse av medlemskapet. Alle stod på for å skrape sammen midler til dette viktige formålet.

Helsebiblioteket vil etablere et institusjonelt publiseringsarkiv for alle eierne; de 5 regionale helseforetakene, Shdir og Kunnskapscenteret, samt andre medisinske og helsefaglige institusjoner som ikke har opprettet egne publiseringsarkiv. Etableringen av prosjektet er i gang og nært samarbeid med bibliotek som har erfaring med publiseringsarkiv og som ønsker å benytte det er viktig.

EAHIL-konferansen i Cluj

Parallelt med dette har Helsebiblioteket søkt om medlemskap i FRIDA. Helseforetakene ivrer sterkt for det. Foreløpig (nov.2006) er ingen avgjørelse tatt av FRIDAAs styre, men de ser positivt på søknaden og Magne Nylenna i Helsebiblioteket er en viktig pådriver her.

Helsebiblioteket har i løpet av 2006 fått støtte, organisering og midler som må til for å konkretisere noen av sine visjoner mål. Når det gjelder etablering av institusjonelt publiseringsarkiv, har Arne Jakobsson vært en viktig pådriver og rådgiver med all sin erfaring fra arbeidet med DUO, NORA og FRIDA. Likedan har Arild Skalmerraas fra Høgskolen i Telemark gitt verdifull informasjon fra sine erfaringer med etablering av TEORA. Ole Gunnar Evenesen og medarbeidere ved BORA var våren 2006 vertskap for en særdeles inspirerende konferanse om åpne institusjonelle arkiv og bruk av programvaren DSpace. Konferansen samlet et svært oppgående miljø fra inn- og utland. Samarbeidsnettverket er upåklagelig; her gjelder det å dele og gjøre hverandre gode – og bedre - både nasjonalt og internasjonalt!

Arne Jakobsson holdt en empowerment-session: **Establishing an Institutional Repository: A Step by Step Approach.** Her fikk vi en praktfull gjennomgang – praktisk og klinkende klar på hva som bør vektlegges. Gå til lysarkene fra konferansen http://www.eahilconfcluj.ro/scientific_programme.html

Et annet interessant foredrag var: **Setting up an institutional repository at the Italian National Institute of Health: results from a survey** av E. Poltronieri m.fl. Istituto Superiore di Sanità (ISS) i Roma, er en sentral institusjon for all forskning vedrørende folkehelse. De har 700 forskere som årlig utgir omtrentlig 1600 publikasjoner, hovedsaklig tidsskriftartikler. Biblioteket gikk ut med en webbasert spørreundersøkelse til sine ansatte på tampen av 2005, for å få vite mer om ansattes syn på open access, samt hva de visste om opphavsrettigheter, nye

publiseringsformer og vilje til å endre publiseringsmønstre.

Svarene viste noe manglende kunnskap om dette - og undersøkelsen var i seg selv et viktig tiltak for å få endret praksis. I alle fall ga forskerne entydig klarsignal for etablering av et institusjonelt publiseringsarkiv. Svarprosenten var lav, bare 201 svar (10%), dog var de fleste aktive forskere (80% av respondentene). Den positive effekten av undersøkelsen ble at de fikk større fokus på fordelene ved å opprette et institusjonelt publiseringsarkiv; nemlig bedre synliggjøring og spredning av institusjonens forskning. 1627 publikasjoner utgitt av institusjonen er klare for å bli lagt inn i deres nye åpne publiseringsarkiv. De har undertegnet Berlin-deklarasjonen, og ble medlem av BioMedCentral i 2005 for å kunne publisere sine artikler i open access tidsskrifter. Institusjonen arrangerte 30.11.2006 en konferanse om institusjonelle publiseringsarkiv og er en viktig pådriver for dette i Italia.

Nederland har opprettet mange institusjonelle publiseringsarkiv som lar seg høste av OAIster og som er registrert i OpenDoar. Det var derfor litt originalt å høre hvordan et undervisningssykehus, St. Antonius hospital hadde gått i gang med etableringen av sitt institusjonelle publiseringsarkiv. Wilhelm, O. van Staveren : **Institutional repository in a teaching hospital.**

En av bibliotekets faste oppgaver var å lage en årlig oversikt over publikasjoner utgitt av ansatte. De hadde de tatt i bruk Reference Manager som hjelpemiddel i dette arbeidet i 2004. I forbindelse med 95 årsfeiring av sykehuset og arbeidet med en jubileumsbok, ble biblioteket bedt om å hjelpe til med diverse litteraturlister, samt lage en samlet oversikt over publikasjoner utgitt av ansatte ved sykehuset i løpet av disse årene. Biblioteket hadde gått inn for oppgaven uten store ressurser. De beskrev i detalj arbeidet med å innhente referansene. Mange av referansene hadde de tilgjengelige både i fysisk og digital form, og de fant derfor ut at de ville satse på å bygge opp et institusjonelt publiseringsarkiv når de først

EAHIL-konferansen i Cluj

var i gang! Til det valgte de Reference Manager som programvare, hvilket de i utgangspunktet anså som brukbart til formålet. Innhentingen av fulltekstdokumenter viste seg å bli svært arbeidskrevende. Selv om de fikk tillatelse til å selvarkivere fulltekstartiklene, krevde de enkelte utgiverne ulike tilføyelser og spesielle måter - mange varianter ble listet opp. Underveis i arbeidet, og i etterkant så de at Reference Manager ikke var så god som de trodde til dette formålet - og anbefalte ikke denne programvaren. Personalet var 4 i antall, men utgjorde bare 2,4 stillinger. Arbeidet var krevende, og de erfarte at det var en

særdeles stor oppgave de hadde gitt seg i kast med. Oppgaven var ikke fullført da foredraget ble holdt, men de gledet seg over at arbeidet hadde styrket bibliotekets samarbeid med ansatte og at de hadde fått svært gode tilbakemeldinger på viktigheten av å ha et institusjonelt publiseringsarkiv. Foredraget var nyttig med mange praktiske detaljer og verdifulle erfaringer de formidlet videre.

Mange flere foredrag fortjener å bli nevnt, bla. PubMed Central Archive at the US National Institutes of Health. Inspirerende!!!

Flere inntrykk fra Cluj

Av Liv Vikan, Helse Nord-Trøndelag, HF Sykehuset Levanger

NHS Direct - Nye måter å gi helseinformasjon på til publikum via internett og TV

NHS (National Health Service) i England har lansert flere funksjoner for å spre helseinformasjon ut til publikum. Det var interessant å høre på i forhold til vårt hjemlige Helsebibliotek, og hvilke tjenester de vil satse på å tilby. Bruce Madge fra British Medical Association fortalte om NHS Direct, en interaktiv internettservice hvor du bl.a. kan taste inn dine symptomer, evt. lete deg fram alfabetisk, og få svar på hva det du lurer på, eller du får videre oppfølgings-spørsmål som du må svare på.

Den fulle internettsversjonen er ennå ikke helt ferdig, men han viste oss en prototype hvor vi følger en person fra han begynner å lure på om han feiler noe, til hans videre besøk hos legen etc. Hver gang et skjema eller en brosjyre blir nevnt i samtalen, blir de lenket til fulltekstversjonen av disse. Det vil også ligge lenker til ferdig oppsatte søk i PubMed. Her ble det forøvrig kommentert fra en av tilhørerne i salen som var ansatt ved National Library of Medicine

(NLM), at det i MedlinePlus (Medlines egen portal for pasientinformasjon) allerede ligger slike ferdige søk, og at alle er velkomne til å linke til disse.

I tillegg har NHS Direct en e-postservice hvor du kan sende inn spørsmål via internett og få svar innen 5 arbeidsdager. Dette gjelder spørsmål om symptomer - ikke diagnoser - og hvor du kan henvende deg videre. Ved å skrive inn hvor i landet du bor, vil du få opp lister over helsepersonell å henvende seg til i ditt nærområde. Brukerstatistikken på denne tjenesten viser ca. 4000 spørsmål pr måned. Over halvparten av brukerne av denne tjenesten er i alderen 17-35 år, og 64 % av spørsmålene er fra kvinner. Flest spørsmål kommer innen emnene gynekologi og dermatologi.

NHS Direct digital TV og Self-help guide

NHS Direct har også et tilbud kalt Direct digital TV som er under oppstart. Det er et tilbud for de som ikke har tilgang til internett. Her vil det finnes helseleksikon, råd om egen helse, lister over leger etc., samt nyheter angående helseinformasjon.

I tillegg er det publisert en Self-help guide, lansert i 1999, som er distribuert til alle husstander i England. NHS Direct Self help guide er en enkel brukerguide for at man selv skal kunne behandle vanlige helse-spørsmål/problem i hjemmet. F.o.m. 2004 er guiden inkludert i «The Thomson Local directory», noe som etter det jeg forstod nærmest er en slags "Gule sider" på nett. Den er laget for å gjøre kunnskap tilgjengelig for brukerne om hvordan de kan finne og evaluere informasjon og kunnskap. I løpet av 2005 regner de med at denne guiden vil finnes i 18 millioner husholdninger.

Open access - Synspunkter fra en institusjon som støtter forskning økonomisk

The Wellcome Trust(WT) er en av de største private, uavhengige forskningsinstitusjonene i Storbritannia. Robert Kiley, som er Head of Systems Strategy & Acting Librarian i Wellcome Library, WT, fortalte litt om synspunktene til en av de organisasjonene i Storbritannia som gir mest penger til forskning. I oktober 2005 ble det klart at det vil bli påkrevd at forskere som får støtte fra fondet må publisere i Open Access-tidsskrift. WT har selv gjort forskning på dette, og henviste i den sammenheng til to rapporter www.wellcome.ac.uk/doc_WTD003185.html www.wellcome.ac.uk/doc_WTD003181.html

Etter overveielse og forskning har WT basert sin policy på at OA-tilgang til den forskningslitteratur de støtter lønner seg på flere måter. De har funnet ut at det å støtte OA-publiseringsarkiv, samt fritt tilgjengelige publiseringsarkiv, er til det beste for de forskere og de prosjekt de støtter. De mener det er viktig at alle utgivere, non-profit, eller profit, tar standpunkt når det gjelder spredning av forskning.

I sin policy har de satt en 6-måneders frist mellom publiseringsdato og publisering i PubMed Central(PMC). WT mener OA-publiseringsarkiv er en kost-effektiv metode for å spre forskningsresultater. For å støtte dette vil WT betale for peer-review etc., dvs alle kostnader som forskeren vanligvis selv må betale for å publisere.

UK PubMed Central

WT har også vært en av drivkreftene bak opprettelsen av United Kingdom PubMed Central (UKPMC), som vil bli en britisk utgave av PubMed Central. WT er én av i alt 9 britiske organisasjoner som gir støtte til forskning, og som står bak dette initiativet som nå skal bli UKPMC.

Alle publiseringer fra disse ni forskningsinstitusjonene vil bli OA-tilgjengelige via UKPMC: The Arthritis Research Campaign; The Biotechnology and Biological Sciences Research Council; The British Heart Foundation; Cancer Research UK; The Association of Medical Research Charities; Chief Scientist Office of the Scottish Executive Health Department; The Department of Health; The Joint Information Systems Committee; The Medical Research Council, og The Wellcome Trust.

Arbeidet skal styres gjennom et samarbeid mellom følgende institusjoner: British Library, The University of Manchester og The European Bioinformatics Institute (EBI).

Andre interessante innlegg

Skal jeg nevne andre tema som vakte interesse må jeg trekke frem Lars Iselid og hans foredrag "Critical assessment of Web of Science, Scopus and Google Scholar". Iselid, som jobber ved Medicinska biblioteket, Umeå UB, er en aktiv deltaker på ulike diskusjonslister, og han deler sine kunnskaper lett. Han jobber mye med sammenligning av søk gjort i ulike fagdatabaser opp mot bl.a. Google Scholar, og det er nyttig informasjon. Hans referat fra Cluj ligger på konferansens nettside, og han har en nyttig blogg (<http://nowherenorth.wordpress.com/>) som han satte opp i sammenheng med konferansen i Cluj.

Også Oliver Obst, som jobber ved Zweigbibliothek Medizin der Universitäts- und Landesbibliothek Münster, hadde en empowerment session omkring nytte og bruk av web-blogg. Han viste hvor enkelt det kan være å sette opp en blogg, og ta den i bruk når den kan settes opp i løpet av 5 minutter med hjelp fra nettstedet blogger.com.

Konferanse i sol og regn; Helsingør 1.-3.oktober 2006. 7. nordiske fjernlånskonferanse i regi av NVBF

**Av Benthe Katrin Flatråker Telle, konsulent ved
Universitetsbiblioteket i Bergen, Medisinsk fakultetsbibliotek**

1.-3. oktober 2006 gikk den 7.de fjernlånskonferansen i regi av NVBF av stabelen på Hotel Marienlyst, Helsingør, i Danmark. Dette var den siste internasjonale fjernlånskonferansen arrangert av NVBF. Fra 31. oktober 2006 legges NVBF ned og omdannes til et løst sammenknyttet forum med navnet Nordiske Forskningsbiblioteketsforeningers Netværk (NFBN). Konferansen ble en verdig sorti for NVBF. 186 delegater deltok. Som en av de heldige som fikk ta del i denne konferansen, kunne jeg reise hjem med ny og nyttig informasjon, ny kunnskap og nye ideer til utprøving i eget arbeidsmiljø.

Hotel Marienlyst er et gammelt badehotell som ligger nydelig til like i sjøkanten ved Øresund, østvendt med utsikt mot Helsingborg i Sverige. Helt siden 1901 har det vært arrangert konferanser her, som det første hotell i Danmark. Hotellet er påbygget og utbygget til et stort konferansesenter som kan huse over ett tusen deltakere samtidig, i følge drosjesjåfør som kjørte i skytteltrafikk mellom jernbanestasjonen og hotellet. Omkranset av hotellanleggets mange fløyer ligger et praktfullt parkanlegg med andedammer og roserabatter. Rammen for konferansen var den aller beste.

Vi ble ivaretatt av et omtenkstomt dansk vertskap, som sørget for et godt sosialt program, flotte lokaliteter og nydelig mat! Det ble enkelt for oss å trives i slike omgivelser, og god stemning for å knytte nye kontakter. Alle disse gode opplevelser bidro til at vi kunne reise hjem med masse god inspirasjon og ny motivasjon for kommende arbeidsdager. Jeg takker så mye for reisestipendiet jeg fikk fra spesialgruppen!

Programmet på konferansen var imponerende med forelesere fra U.S.A., Canada og mange europeiske land. Aktuelle temaer var blant annet;

- Document Delivery Suppliers' presentations
- Visibility & Seamless Access
- The National Union Catalogues
- ILL & Resource Sharing Across the Borders
- Trends in ILL & Resource Sharing
The workshops Monday afternoon

Alle de skandinaviske landene har pågående prosjekter for sine nasjonale bibliotekbaser som har som mål å gi brukerne bedre søkemuligheter, bestillings- og leveringsrutiner. De fleste går inn for tilrettelegging av det sømløse bibliotek der brukerbestillingene går direkte til eierbiblioteket, med eller uten behandling av bibliotekpersonalet ved det biblioteket der brukeren hører hjemme.

Av spenstige tiltak for økt synlighet og sømløshet vil jeg spesielt nevne innlegget til Kirsten Larsen, Dansk Biblioteks Center. Bibliotek.dk har gjort sin katalog tilgjengelig i Google som et Google Scholar prosjekt. Dette gir flere bibliotektreff når man søker Google, og fanger opp personer som ikke til vanlig ville oppsøke biblioteket for å få dekket sitt informasjonsbehov. Brukerne vil bli ledet videre til danske bibliotekbaser. I Google Books er alle bokpostene fra bibliotek.dk brukt. Imidlertid er det ønske om forbedringer når det gjelder Googles format som enda ikke skiller de ulike materialtyper.

Fra sesjonen om fjernlån og ressursdeling presenterte Poul Erlandsen (Natl.Lib.Educ. Denmark) et spennende prosjekt på tvers av landegrensener kalt "Øresundslån Direkt". Prosjektet venter på godkjenning i EU som også finansierer det. Åtte bibliotek innenfor Øresund University Consortium, fra både dansk og svensk side av Øresund, har utviklet et brukerinisiert biblioteksamarbeid. Låneønsker kan sendes hvilket som helst bibliotek innenfor portalen. Et transportsystem vil bringe bøkene til brukerens nærmeste bibliotek innen 48 timer.

Joan Ellen Stein, informasjonskoordinator ved IFLA Document Delivery & Resource Sharing Section oppfordret til økt ressursdeling mellom kontinentene. Bibliotekbrukere finner relevant informasjon over hele verden og ønsker å benytte seg av de ressurser som finnes. God bibliotekservice oppmuntrer lånerne. Hun mener bibliotekene overbeskytter bøkene sine til tross for at 50% ikke sirkulerer (USA.). Hun oppfordrer til større samarbeid innen ressursdeling over landegrensene, og ønsker seg lik utlånspolitikk. Noen vil ha alt gratis, men krever selv betaling! Her ble det oppfordret til samlet motstand og boikott av leverandører som tvholder på kopiretten.

Alessandra Citti presenterte Italias felles katalog for tidsskrifter, ACNP. Over 2500 bibliotek deltar i samarbeidet, inkludert 1551 fag- og forskningsbibliotek. Basen har godt brukergrensesnitt, og menyvalg for engelsk på de mest aktuelle sidene. Man kan komme inn på hefteinformasjon og se hvilke hefter som er mottatt og tilgjengelig ved bibliotekene. Bibliotekene leverer elektroniske artikler via DDS. Jeg prøvde denne basen etter at jeg kom hjem. Jeg fikk treff på en referanse jeg ikke hadde funnet andre steder. Basen virker interessant, og jeg kommer til å bruke den mer.

Nye trender går mot at sluttbruker bestiller og mottar sine ønskede dokumenter uten at biblioteket som låneren er registrert ved blir involvert i særlig grad. Bibliotekbrukere i flere land kan allerede og vil i større grad kunne motta elektroniske dokumenter på sitt eget skrivebord. I USA kan låneren noen steder få levert sin bestilte bok på døren. Bruk av elektronisk signatur vil gjøre slik bibliotekservice mer aktuell. USA er kommet lengre enn europeiske land innen dette feltet siden de ikke blir utfordret av mange forskjellige lover om opphavsrett i de ulike landene. (Ref. Mike McGrath. Ed. Interlending & Document Supply)

Tilgang til nasjonale kataloger over landegrensene og samsøk i bibliotekportaler vil åpne nye muligheter for dokumentgjenfinning. (Ref. Eric van der Meulen, The European Library). Standarder må tilpasses den moderne bibliotekverden. I Europa blir

utfordringen å få til mer samstemte lover om opphavsrettigheter landene imellom. Bibliotekenes politikk med hensyn til deling av sine ressurser vil bli utfordret.

Foruten mange andre interessante innlegg var det nyttig å ha representanter fra de ulike dokumentleverandørene til stede. Som ansvarlig for innlån fra land utenfor Norge ved eget bibliotek bruker jeg både British Library, CISTI og Subito ukentlig, i tillegg til flere andre. Å ha anledning til å diskutere problemstillinger muntlig med våre leverandører er alltid nyttig.

Søndag 1. oktober om kvelden ble det gitt en mottakelse på Kronborg Slott, Elsinore. Slottet er fra 1577 og ligger ved Øresunds kyst i passe gangavstand fra Hotel Marienlyst. Vi ble fordelt i grupper og overlatt til slottets guider for omvisning. Dette ble en spesiell opplevelse idet dag gikk over i kveld, og det svinnende dagslyset gjorde slottets saler og ganger ekstra spennende. Vår kvinnelige guide var utstyrt med en stor lommelykt, og førte oss fra sal til sal med imponerende flotte gobeliner på veggene som beskrev de danske kongenes liv og levnet. Hun var en engasjert og teatralisk forteller som maktet å gi liv til de mange historiene som hadde utspilt seg mellom slottsveggene opp gjennom tidene. I Elsinore påberoper de seg "eierskapet" til Hamlet, Prins av Danmark (Shakespeare), og hver sommer spilles teaterstykket ute på vollene utenfor slottet. Kvelden fortsatte så med bevertning i den gamle Riddersalen, stående buffet med nydelige kanapéer og god vin.

Etter 2.dags lange program med påfølgende workshops var det middag på hotellet. Menyen var kongelig, og maten smakte fortreffelig. Venneparet Jane & Shane stod for underholdningen med irsk inspirert musikk og fabelaktig fiolinspill og sang. Stemningen var på topp.

Program:

<http://conference.dbc.dk/program.php?cf=2>

Foredrag:

http://conference.dbc.dk/papers.php?first_letter=all&cf=2

Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse - Litterærtjenesten/ biblioteket

**Av Eva Anfinnsen, Hovedbibliotekar,
Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse**

Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens ble omorganisert til Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse som består av flere enheter, deriblant Nasjonalt kompetansesenter for demens. Litterærtjeneste og oppbygging av et spesialbibliotek om demens ble startet allerede i 1990. Biblioteket betjener alle enheter til Nasjonalt kompetansesenteret. Litterærtjenesten er åpen for alle som ønsker hjelp til litteratur innen Kompetansesenterets fagfelt.

Kort historikk

Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens ble opprettet i 1997 etter et stortingsvedtak initiert av Stortingets sosialkomité. Kompetansesenteret har hatt som oppgave å drive forskning og utviklingsarbeid, arrangere kurs og konferanser, gi veiledning og rådgivning til kommuner og spesialisthelsetjeneste og å utvikle og publisere læremidler innenfor feltet demens, samt formidling av litteratur gjennom biblioteket/litterærtjenesten.

I de senere årene har Kompetansesenteret fått nye oppgaver. Høsten 2006 er det foretatt en omorganisering av virksomheten. Omorganiseringen innebærer et Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse som består av følgende enheter:

- Nasjonalt kompetansesenter for demens
- Funksjonshemning og aldring (FoA)
- Utviklingsprogram om aldring hos mennesker med utviklingshemning (UAU)
- Forlaget Aldring og helse, herunder også tidsskriftet Demens

Kompetansesenteret tillegges også et ansvar for alderspsykiatri

Biblioteket /Litterærtjenesten er en funksjon som betjener alle disse enhetene. Litterærtjeneste og oppbygging av et spesialbibliotek om demens ble startet i et prosjekt under navnet INFO-banken i Utviklingsprogram om aldersdemens i 1990. Dette ble videreført gjennom opprettelsen av Kompetansesenteret. Ved oppstart had-

de vi ved INFO-banken en stilling delt på tre personer, bibliotekstjenesten hadde 40% av denne stillingen. Da Kompetansesenteret ble etablert, var vi elleve ansatte, og bibliotekstillingen ble utvidet til 100%.

I dag er Kompetansesenteret en stor arbeidsplass, med ca 30 personer på lønnslista, og det er tre ansatte ved biblioteket. To av oss har Kompetansesenterets egen virksomhet som ansvarsområde, den tredje er ansatt ved senteret, men har i hovedsak fagbibliotekoppbygging ved Psykiatrien i Vestfold som sin oppgave.

Vi har hele tiden hatt en filosofi om at dersom en skal kunne gjøre en god jobb innenfor dette feltet, må også bibliotekstjenesten være med på faglige (ikke bibliotek-faglige i denne sammenhengen) kurs og konferanser/kongresser. Vi har deltatt nasjonalt og internasjonalt både med innlegg, postere og bokutstilling fra forlagsvirksomheten vår.

Bibliotek og forlag

Da prosjektet startet i 1990 var det lite norskspråklig litteratur om demens. Vi "støvsuget" og samlet inn artikler og bøker som måtte finnes, og samlet også utenlandsk litteratur. Det ble så registrert i bibliotekbasen vår i Mikromarc biblioteksystem. Samtidig ble det drevet prosjekter forskjellige steder i landet, også initiert av Utviklingsprogrammet. Disse prosjektene skulle dokumenteres, og INFO-banken fikk i oppgave å ferdigstille rapportene. Dette ble utgangspunktet for det som nå er forlagsvirksomheten ved Kompetansesenteret, Forlaget Aldring og helse. Ansatte holdt også kurs rundt omkring i landet, og bøker og rapporter ble presentert på bokutstil-

linger, samt at de fortalte om muligheten til å få hjelp til å finne litteratur via bibliotek-tjenesten vår. Slik gjorde vi tjenesten kjent. Vi gjør dette nå også, men nå har vi jo i tillegg web.

Litteraturtjenesten i dag

Nå har Kompetansesenteret egen hjemmeside (www.aldringoghelse.no), hvor litteraturtjenesten og biblioteket presenterer seg. Katalogen vår ligger søkbar, og vi registrerte oss tidlig i Nasjonalbibliotekets baser Sambok, Samper og NOSP. (Sidene våre er i skrivende stund under omarbeidelse).

Vi er et nasjonalt kompetansesenter og tilstreber å betjene hele landet også når det gjelder litteraturtjenesten. Vi har ved henvendelser i alle år tilbudt lånere disse valgene: vi sender dem referanselister på anbefalt litteratur innenfor emnet de søker (innen våre emnefelt), eller vi tilbyr å sende litteratur valgt ut av oss direkte til dem, eller de kan søke selv i Webcat. Vi opplyser om at direkteutsendelser herfra blir fakturert for porto (dette gjelder ikke bibliotek/fjernlån). Samtidig opplyser vi om muligheten til å bestille via lokale bibliotek. I over 90% av henvendelsene velger lånerne å få litteraturen direkte sendt.

Vi sendte tidligere også med et enkelt evalueringsskjema for å få tilbakemelding på om de fikk det de forventet, samt opplysninger om hvordan de var blitt oppmerksom på tjenesten. Dette var nyttig tilbakemelding i en noe utradisjonell måte å drive

bibliotekvirksomhet på. Hver henvendelse er blitt registrert, så vi kan faktisk gå tilbake og se hva slags spørsmål vi har fått gjennom årene.

Når det gjelder tilgang til tjenesten, er den åpen for alle som ønsker hjelp til litteratur innen Kompetansesenterets fagfelt. Vi ser at dette brukes av både pårørende, studenter, andre bibliotek, forskere, kommuneplanleggere, lærere og andre.

For SMH-ere er det viktig å være klar over at vi ikke ligger i BIBSYS. På hjemmesiden vår finnes lenke til katalogen vår i Webcat. I tillegg er det lenker til aktuelle ressurser og opplysninger om tjenesten. Denne siden vil i nærmeste framtid utvikles videre.

Prosjektdeltakelse

Kompetansesenteret driver mange forskjellige prosjekter. Vi var også deltakere i styringsgruppen for Prosjektet Demensomsorg i Norden som hadde prosjektledelsen ved Sosial-og helsedirektoratet. Dette var et nordisk samarbeidsprosjekt med ekspertgrupper sammensatt fra de nordiske landene som deltok, og skulle blant annet resultere i en fylldig hjemmeside som undertegnede hadde ansvaret for oppbyggingen av. Denne ble bl.a. annet presentert ved prosjektets avslutningskonferanse ved Sosial-og helsedirektoratet 3. mai 2006. Sidene presenterer aktuelt fagstoff fra hele Norden innen behandling av og omsorg for personer med demens (www.nordiskdemens.org).

Bibliotekarer over grensene

**Av Annika Emanuelsson Bysveen,
Medisinsk fagbibliotek, Sørlandet sykehus Arendal**

Bibliotekarer er gjerne kjent for å ville spre kunnskap best mulig – og mest mulig, og de klarer ikke alltid å holde seg til sine egne brukere. Bibliotekarer som har ressurser til egen læring gjør det de kan for å spre sin kunnskap over landegrensene. Et annet viktig poeng er tilgang til helserelatert informasjon som ofte er for kostbart å kjøpe inn for land med få materielle ressurser. Disse grenseløse bibliotekarene og informasjonsentusiastene tror på at bedre tilgang til helseinformasjon er livsviktig for å redusere fattigdom og nød, og for å bygge sterke lokalsamfunn. Her følger noen av de frivillige.

Librarians without borders

Librarians Without Borders ble startet opp i 2005 av bibliotek- og informasjonsstudenter ved University of Western Ontario i Canada. Organisasjonen ble startet opp bl.a. fordi en av grunnleggerne kjøpte og sendte medisinske tekstbøker fra Canada til medstudenter i sitt hjemland som hadde desperat behov for litteratur. Librarians Without Borders ønsker å jevne ut de store forskjellene i tilgang til informasjonsressurser som preger ulike deler av verden. Formålet deres er å skape forsvarlige bibliotektilbud og å støtte andre bibliotekarer i å vedlikeholde samlingene i land som ikke har ressurser å avse til helseinformasjonsarbeid.

Deres første prosjekt er *Biblioteca Tutangi*, et bibliotek med medisinsk og sykepleiefaglig litteratur for studenter i Huambo, Angola. Bibliotekbygningen er klar, men trenger å forsynes med bøker, hyller, kvalifisert bibliotekpersonale og en sikker kraftkilde. Det er ikke det enkleste i et krigsherjet Angola, men de jobber jevnt og trutt.

Partnerships in Health Information

På EAHIL-konferansen i Palermo i 2005 dukket Jean G. Shaw opp, en engasjert dame som jobber med "Partnerships in health information" – en frivillig organisasjon som -fritt sitert fra hjemmesiden deres - jobber for å bedre helsevesenet i land med få materielle ressurser. De jobber med å bygge allianser mellom helsebibliotek i land som f.eks. Sierra Leone, Uganda, Tsjetsjenia, Kenya, Nigeria og Tanzania, og mer ressurssterke bibliotek i land som har råd til å bygge opp bibliotekjenseten. PHI jobber helst med opplæring og å utvikle bibliotekarekspertise heller enn å

direkte overbringe materiale, men de er sterkt involvert i arbeidet med å sikre rimelig elektronisk tilgang til helsefaglige tidsskrift for utviklingsland.

En liten notis: I jakten på Jean Shaw kom jeg over følgende tidsskrift som kanskje ikke alle kjenner til:

Health information and libraries journal. Tidsskriftet er elektronisk tilgjengelig via Blackwell. De som ikke abonnerer kan lese flere eldre årganger gratis.

Librarians Without Borders:

<http://www.lwb-online.org/index.html>

Partnerships in Health Information:

<http://www.intute.ac.uk/healthandlifesciences/hosted/phi/>

Flere artikler om hvordan man kan bedre tilgangen til helseinformasjon finnes i *INASP Newsletter No. 27, November 2004*, på nettsiden til INASP – International Network for the Availability of Scientific Publications:

<http://www.inasp.info/newslet/nov04.html>

1. Shaw JG. Health library partnership programmes between resource-poor countries and Western Europe.

Health Info Libr J [serial online] 2001 Dec [cited 2006 Dec 07]; 18(4):220-8. Available from: URL:

<http://www.blackwell-synergy.com/>

2. Shaw JG Library partnerships. INASP Newsletter [serial online] 2004 [cited 2006 Dec 07]; 27:[1 screen]. Available from:

<http://www.inasp.info/newslet/nov04.html#3>

En flik av et nytt lerret bleket

Av Mari Lundevall, Høgskolen i Finnmark, avd. for helsefag, biblioteket

23.-24. november i år arrangerte SMH kurset "Kurs for deg som er ny – eller trenger faglig oppfriskning" i Oslo. Dette er litt av det jeg opplevde.

Med to dagers fartstid i helsefaglig bibliotek (før det: fem år i Finnmark fylkesbibliotek) var jeg nok blant de ferskeste deltagerne, og jeg var spent på hva som skjulte seg bak postene i programmet.

Hilde Strømme innledet med å presentere seg selv, sin jobb og SMH med en entusiasme som var representativ for kurset som helhet. Hanne Wollebæks innføring i MeSH og NLM fikk meg til å dagdrømme om å omklassifisere hele biblioteket mitt (fra DDK. Det ville være særdeles lite brukervennlig - jeg måtte nok stenge i flere måneder - men sikkert morsomt for meg selv). Og viktigere, dyttet meg i gang med lur emneordssøking i baser. Tilbake på jobb går jeg nå inn i det digre MeSH-treet med godt mot. Det trengs jo.

En smørbrødtype over medisinske og helsefaglige databaser ble presentert, og jeg forsøkte å lage en prioritering for meg selv: Hvilke baser er mest relevante i jobben min, hvilke bør jeg bli kjent med først – her må jeg lage en streng liste ser jeg, for noen av de mest fristende basene må jeg nok spare til jeg har hodet over hverdagsvannlinja. Hvor er linja og når kommer jeg dit? Aner ikke ennå. Det viser seg dog, når jeg nå er tilbake på kontoret, at jeg ikke har noen fredningstid for systematisk selvopplæring i baser og systemer. Altså vill blanding, og nye spørsmål jeg ikke kan svare på, hver dag.

Spørsmålsstilling med PICO-skjema får jeg nok bruk for. En god metode for meg selv, det, når jeg forhåpentlig skal få egne referansespørsmål å bryne meg på. Flere av lærerne videreutdanner seg, og jeg skal sørge for å være på tilbudssida. Mellom slagene, i kaffepauser og til lunsj, fikk jeg gode råd: *Sørg for å få bibliotek inn på fagplanen* (jeg har bare skimlet den foreløpig, og så ikke noe til biblioteket), *og bibliotekopplæring inn på timeplanen. Alliéer deg med studentene* (ja! Det tror jeg også er lurt) *og med lærerne* (så fort som mulig). Taktikk: I

sofakroken ved dagslyslampa sitter det alltid noen lærere og lesere nå i mørketida. Da er det lett å komme i snakk om hva de leser – og så videre. Dessuten: Har meldt meg som aspirant i isbadergruppa som bader en ettermiddag i uka.

For meg ga dette kurset best mulig utgangspunkt for en jobb jeg har gledet meg til. Notisboka mi er full av skriblerier av typen "husk å sjekke... (om vi er med i Pepia, om hun som doktorerer om fødsler kjenner til Joanna Briggs)", "gjøre meg kjent med... (Svemed+, tidsskriftene vi abonnerer på)", "møte med studentutvalget... (er de fornøyd med tilbudet, med åpningstidene)", og en lang liste over alt jeg nå skal ta tak i. Lista skal jeg forsøksvis dele inn i kort- og langsiktige planer, i samarbeid med sjefen min.

Som flere andre av dem jeg møtte på kurset, er jeg alene som fagutdannet bibliotekar. Vi er halvannen stilling, konsulenten i 50% er erfaren og har drevet biblioteket i flere år. Resten av biblioteket befinner seg 14 mil unna, men i samarbeid med kollegene der, lærere og studenter på egen avdeling og nye kolleger i SMH har vi planer om å sprudle. En uke etter kurset har jeg allerede vært i kontakt med kolleger jeg traff der, takk til dere som har delt gode råd og eksempler til brukerundervisning sjenerøst med meg!

Dette satte jeg pris på: et godt sammensatt program. Hyppige pauser med tid til å hilse på kolleger og utveksle erfaringer og stille spørsmål. At vi ikke satt ved pc-er og skulle "prøve selv" – vi rakk gjennom mer på denne måten, og fikk et bredt overblikk over ressurser som vi kunne reise hjem og bli kjent med selv, etter behov. God og sterk kaffe, gode stoler!

Skulle jeg ønske meg noe mer på den praktiske sida, er det navneskilt, og epostadresser på deltagerlista. Det var mange nye fjes med tilhørende navn å lære seg på kort tid.

Takk for bred, nyttig og inspirerende introduksjon til arbeidet i medisinske og helsefaglige bibliotek!

Videreutdanning i kunnskapsbasert praksis for bibliotekarer

**Av Lena Victoria Nordheim,
Høgskolen i Bergen. Senter for kunnskapsbasert praksis**

Senter for kunnskapsbasert praksis ved Høgskolen i Bergen etablerer nå en videreutdanning i kunnskapsbasert praksis for bibliotekarer. Studiet vil ha oppstart våren 2007

Kunnskapsbasert praksis vil si å basere handlinger og beslutninger på kunnskap fra forskning sammen med egen erfaring og kunnskap om brukernes verdier og preferanser. Det betyr at utøvere i ulike tjenester og fagdisipliner må kunne etterspørre, finne, vurdere og bruke resultater fra forskning i egen praksis.

Studiet er primært rettet mot medisinsk, helse- og sosialfaglig bibliotekvirksomhet, dvs. bibliotekarer i forsknings- og utdanningsinstitusjoner, forvaltning, sykehus og andre institusjoner med medisin, helse og sosial velferd som virkeområde. Studiet passer også for andre bibliotekarer med interesse for kunnskapsbasert praksis.

Kunnskapsbasert praksis forutsetter at utøvere i tjenestene er informasjonskompetente, de må kunne finne, vurdere og anvende informasjon fra ulike kilder på en effektiv måte. I kunnskapsbasert praksis er kildekritikk noe mer enn å vurdere tekniske kriterier som tydelig forfatterskap og referansehenvisninger. Forskningsbasert informasjon må vurderes ut fra egenskaper ved selve forskningsmetoden. Hensikten med studiet er å øke bibliotekarers kompetanse i å finne, velge ut og vurdere forskningsbasert informasjon. En sentral del av studiet vil være å se på hvordan dette kan integreres i brukeropplæring, undervisning

og referansetjenester. Deler av studiet vil også fokusere på hvordan bibliotekarer kan bruke resultater fra bibliotek- og informasjonsfaglig forskning for å informere og evaluere egen praksis.

Studiet legges opp med to samlinger over ett semester, 3 + 4 dager og eksamen ved semesterstutt. Eksamen vil bestå av et prosjektarbeid som kan løses individuelt og vurderes som bestått/ikke bestått. Samlingene legges til mars og april, endelige datoer blir fastsatt før jul. Det er obligatorisk tilstedeværelse på begge samlingene. I tillegg til forelesninger vil studentaktive arbeidsformer bli vektlagt gjennom selvstudier, gruppearbeid og fremlegg. Vi har et internasjonalt fokus og deler av undervisningen kan foregå på engelsk.

Studiet vil være delvis nettbasert ved at kontakten mellom samlingene organiseres via læringsverktøyet *It's learning*. Mer informasjon om studiet vil legges ut på nettsidene til Senter for kunnskapsbasert praksis og SMH:

<http://www.hib.no/senter/kunnskapsbasert/utdanning/default.asp>

<http://www.norskbibliotekforening.no/smh/>

Følg med!

Helsebiblioteket – nytt fra nytt redaksjonsutvalget

Av Elin Opheim, hovedbibliotekar Sykehuset Innlandet

Helsebiblioteket opprettet tidligere i høst et redaksjonsutvalg som skal komme med råd i faglige spørsmål. Hvem sitter her og hva diskuterer de?

”Helsebiblioteket skal ha et redaksjonsutvalg som gir råd til Helsebibliotekets råd og redaktør i faglige spørsmål. Redaksjonsutvalget oppnevnes av rådet etter forslag fra redaktøren. Redaksjonsutvalget bør representere Helsebibliotekets brukere og aktuelle forsknings-, informasjons- og bibliotekfaglige miljøer.”

Dette står å lese i Helsebibliotekets vedtekter og de regionale helseforetakene og direktoratet ble bedt om å nominere medlemmer. I sammensetningen av utvalget er det lagt vekt på å trekke på ekspertise og å få innspill fra flere faggrupper og samtidig at utvalget skal være representativt for geografi, kjønn, etc.

Redaksjonsutvalget er nå oppnevnt med følgende medlemmer:

Grethe Seppola Tell, Helse Vest /UiB
Vegard Høgli, Helse Sør
Elin Opheim, Helse Øst
Hege Selnes Haugdahl, Helse Midt
Siv Mørkved, NTNU/Helse Midt
Frode Forland, SHDir
Arne Jakobsson, UiO

I utvalget finnes leger, sykepleiere og bibliotekarer, en fysioterapeut og en professor i epidemiologi.

På det første møtet i utvalget fikk medlemmene en introduksjon og presentasjon av Helsebiblioteket. Formålet med Helsebiblioteket er å være en elektronisk formidlingskanal for oppdatert faglig kunnskap fra norske og faglige miljø. Budsjett 2007 er under utarbeidelse, og det ble i møtet pekt på at budsjettprosessen i Helsebiblioteket er for sen i forhold til bibliotekenes krav om fornyelse av avtaler i september, oktober.

I diskusjonen om markedsføring av Helsebiblioteket kom det mange innspill (se avsnitt om statistikk for bruk av Helse-

biblioteket). Foreslåtte tiltak:

- En hjelpeside for nettstedet www.helsebiblioteket.no er underveis med informasjon.
- Bruk Legeforeningens lokale fora til å spre informasjon.
- 30 minutters standard foredrag i Power-Point og/eller pdf-format til nedlasting.
- 5 minutters standard presentasjon med hyperlenking (med lyd og bilde?).
- Engasjere de lokale bibliotekarene.
- Kontakte KS og fylkesmenn/fylkeslegene for å nå fram til primærhelsetjenestene.

Referater og informasjon fra redaksjonsutvalget skal legges ut på sidene til Helsebiblioteket.

Neste møte i utvalget blir 7. desember. Saker som skal diskuteres er blant annet Helsebibliotekets innkjøpte innholdsressurser - prinsippdiskusjon om Helsebiblioteket skal fortsette å abonnere på store "pakker" eller være mer selektive og målrettet. Markedsføring blir også et tema.

SMH-medlemmer som ønsker å komme med synspunkter og innspill til saker, kan gjerne kontakte undertegnede. Jeg er oppatt av at vi bruker de fora vi har for diskusjon, og aktuell informasjon om Helsebiblioteket kan også finnes fra lenke på www.smh.no.

Statistikk for bruk av Helsebiblioteket

En undersøkelse foretatt da Helsebiblioteket ble lansert, viste at 11% av norsk helsepersonell hadde hørt om nettstedet. Det planlegges en ny undersøkelse ved årskiftet, etter 6 måneders drift.

Besøk på nettstedet

	September	Oktober
Besøk	16 359	19 054
Besøkende	9 660	11 652
Sidevisninger	74 317	93 349

Bruk av tidsskrifter og tidsskriftartikler
Proquestavtalen gir tilgang til ca 1 800 tidsskrifter i fulltekst. I september var det 10 511 artikler som ble lastet ned i fulltekst gjennom denne avtalen. Hvis kostnadene med avtalen fordeles pr måned og pr nedlastet artikkel, tilsvarer dette en stykkpris i september på kr 16,20.

For BMJ-tidsskrifter (inkludert spesialtidsskriftene) var det i september ca 24 300 åp-

ninger og nedlastinger av artikler. Dette tilsvarer en stykkpris på 9 kroner.

Tilgang til JAMA og spesialtidsskrifter ble først etablert i august 2006. I juli og august hadde institusjoner med avtale med Helsebiblioteket tilgang. Det er en klar økning i bruk av JAMA, med 600 nedlastede artikler i juli, 904 i august og 1 390 i september.

Rapport fra SMHs medlemsmøte på Veterinærhøgskolen den 23. november.

Av Kari Austveg, UBO, Bibliotek for medisin og helsefag

Vi møttes kl. 17, til middag: gryterett og fruktsalat.

Nina K. Aas, seksjonsleder i Mattilsynet, kåserte om ”Friske dyr – trygg mat” på en måte som var til å få forstand av. Etter en gjennomgang av alle de bakterier fra dyr som kan gjøre mennesker syke, som salmonella, campylobacter, listeria m.m., samt dyresykdommer som fugleinfluensa og rabies – uhyggelig nok alt sammen - konkluderte hun likevel på en overbevisende måte med at vi i Norge kan være ganske så trygge på den maten vi kjøper i butikk og restaurant.

På tross av krigstyper i media, så viser statistikken nemlig at det er liten grunn til bekymring. Av 2000 restauranter som ble undersøkt, ble ca. 5 % stengt av hygieniske grunner, og det påvises salmonella i ca. 1 % av slaktedyrene.

Aas innprentet oss noen enkle regler for å unngå sykdom: maten skal være kald eller

varm – ikke lunken. Av samme grunn bør nedfrysing av store porsjoner, som f.eks. en ”speiderleirgryte”, foregå ved at maten deles opp i mindre porsjoner før den fryses.

Ved grilling bør man ha to sett med grillutstyr, slik at fjøler og bestikk som er brukt til å traktere det rå kjøttet er et annet enn det som brukes til selve steking/grillingen.

Etter kåseriet var det presentasjon av de fire besøkende bibliotekarer fra St. Petersburg, og av samarbeidet med bibliotekene i St. Petersburg, ved Elisabeth Husem.

Endelig ble vi presentert for NBFs forholdsvis nytilsatte organisasjonssekretær, Espen Ophaug. Espen er NBFs kontaktperson for spesialforeningene, og han ba oss ikke å nøle med å ta kontakt med ham. Han orienterte spesielt om bibliotekutredningen, som skal til høring, med frist til mars 2007.

www.swets.com

e - organised

SWETS

Experienced. Efficient. Reliable.

Swets handles over 1.8 million subscriptions, with over half its business related to electronic journals. Why not simplify your workload and get connected to Swets, the only subscription agent to be ISO certified on a worldwide basis.

your source of service

MEDLINE VED UBO

Mimring

Av Kari Halldal

I siste nummer av SMH-nytt så dere kanskje at MEDLINE har fylt 35 år, og at begivenheten ble feiret på UMH med både dikt og marsipankake. Jeg var så heldig å bli innbudt til feiringen, for i 24 år hadde MEDLINE vært mitt hovedarbeidsområde.

Mens jeg satt der og nøt kaken og mimret om gamle dager, måtte jeg tilstå at jeg gikk omkring med dårlig samvittighet. Da jeg ble pensjonist, hadde daværende bibliotekleder Annette Hannestad foreslått at nå kunne jeg jo skrive MEDLINEs historie. Ja, sa jeg, uten å tenke meg om, og siden har tiden gått, og jeg har ikke kommet i gang selv om jeg har hatt en del materiale liggende. Det må ha vært en psykologisk sperre eller noe lignende, og jeg har vært usikker på hvordan jeg skulle gripe det hele an.

Men nå foreslo en av de tilstedeværende at jeg kunne skrive litt ad gangen og la det gå som føljetong i SMH-nytt. Så da sa jeg ja igjen. Men det skal ikke bli for omfattende; det får klare seg med tingene slik jeg har opplevd det.

Høsten 1972 begynte jeg som aspirant ved UBO med plassering på Biologisk bibliotek etter mange års opphold i USA og Sverige. Jeg har utdannelse som farmasøyt, var hjemmeværende helt til minstebarnet var 10 år, men de siste årene i Sverige arbeidet

jeg på Umeå Universitet og fikk bl.a. gå på kurs i EDB og programmering, noe som var ganske nytt på den tiden.

I januar 1973 skulle det være en demonstrasjon av MEDLINE på Patologibyggets bibliotek på Rikshospitalet. Jeg møtte opp sammen med mange andre interesserte, og jeg ble imponert over alle mulighetene MEDLINE ga. Det der skulle det virkelig være morsomt å arbeide med! Men det var jo allerede en person som var ansatt i jobben, og det skulle sikkert ta mange år før det ble nødvendig med flere stillinger slik at jeg kunne søke. Dessuten hadde jeg det veldig bra på Biologisk bibliotek, så jeg fikk vel slå meg til tåls med det.

Men rett over sommerferien ringte Maren Hvardal fra Medisinsk avdeling på UBO og spurte om jeg kunne tenke meg å delta i et 3-ukers MEDLINE-kurs i Stockholm i oktober. Naturligvis svarte jeg ja, og dermed begynte en ny og spennende tid for meg. Men før jeg skriver mer om det, får jeg ta med litt om hvordan MEDLINE kom i gang. Det kommer i neste nummer.

Artikkel om medisinske bibliotek ved helseforetakene

Vi sakser fra Kunnskapssenterets hjemmeside:

Ingen har hatt et spesielt ansvar for å etablere, samordne og utvikle bibliotek tjenester ved norske helseforetak på nasjonalt nivå. Det har ført til at de informasjonstjenestene de enkelte helseforetakene har kunnet tilby sine ansatte har vært svært varierende.

Selv om Helsebiblioteket etter hvert vil sikre et godt basisutvalg, kan det ikke erstatte den rollen det lokale biblioteket har i egen organisasjon.

Dette er hovedbudskapet i en undersøkelse fra 2004 i regi av Kunnskapssenteret. Formålet var å se på tilgangen til sentrale informasjonsressurser for helsepersonell i helseforetakene utenfor universitetssystemet.

Artikkelen er skrevet av Louise Forsetlund, Lena Nordheim, Irene Wiik Langengen og Arild Bjørndal, og ble publisert i HMT nr 5/2006.

Artikkelen i fulltekst:

http://www.kunnskapssenteret.no/filer/medisinske_bibliotek_i_helseforetakene_06.pdf

Omtalen hos Kunnskapssenteret:

<http://www.kunnskapssenteret.no/index.php?artikkelid=680&back=1>

Norsk Bibliotekforening Spesialgruppen for medisin og helsefag 2006

Styret:

Hilde Strømme - leder

Ullevål universitetssykehus, Medisinsk bibliotek
0407 Oslo
Tlf. 23 01 50 62 Faks: 22 11 98 50
E-mail: hilde.stromme@medisin.uio.no

Karen Johanne Buset - nestleder

UBiT Medisinsk bibliotek
St Olavs Hospital HF
7006 Trondheim
Tel. 73 86 84 35 Faks 73 86 81 66
karen.buset@ub.ntnu.no

Jenny Owe - kasserer

Menighetssøsterhjemmets høgskole, Biblioteket
Linstowgate 5, 0166 Oslo
Tlf: 22 98 63 14 Faks: 22 98 63 55
jenny.owe@oslomsh.no

Heidi Fossum - styremedlem

UBO, Bibliotek for medisin og helsefag
Pb. 1113, Blindern
0317 Oslo
Tel. 23 07 44 73. Faks 23 07 44 30
heidi.fossum@ub.uio.no

Sigrun Espelien Aasen - styremedlem

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Postboks 7004 St. Olavs plass, 0130 OSLO
Tel. 976 70 819 Faks 23 25 50 10
sigrun.espelien.aasen@kunnskapssenteret.no

Stig Erik Nordnes - styremedlem

Ullevål universitetssykehus, Læresenteret
Ullevål hotell
0407 Oslo
Tlf: 23 01 51 44 Faks: 23 01 51 41
stigerik.nordnes@ulleval.no

Marie Isachsen - varamedlem

Sykehuset Innlandet HF Sanderud
Bibliotekjenten
Postboks 68
2312 Ottestad
Tel. 41 69 34 69
marie.isachsen@hotmail.com

Anne Cathrine Børke Overskott - varamedlem

Høgskolen i Hedmark
Avd for helse- og sosialfag, Biblioteket
2418 Elverum
Tlf: 62 43 02 17 Faks: 62 43 03 00
Anne.Overskott@hse.hihm.no

Annika Bysveen - varamedlem

Sørlandet Sykehus HF Arendal
Medisinsk fagbibliotek
Serviceboks 605
4809 Arendal
Tel. 37 01 42 37 Faks 37 01 40 22
annika.bysveen@sshf.no

Baltic Sea Region Committee:

Elisabeth Akre

UBO, Bibliotek for medisin og helsefag
Pb. 1113, Blindern, 0317 Oslo
Tel. 23 07 44 16. Faks 23 07 44 30
elisabeth.akre@ub.uio.no

Elisabeth Husem

Universitetet i Oslo
Psykiatrisk institutt, Biblioteket
Postboks 85 Vinderen
0319 Oslo
Tlf: 22 02 99 66 Faks: 22 49 58 61
e.e.husem@psykiatri.uio.no

Astrid Müller

Bibliotek for medisin og helsefag
Postboks 1113 Blindern, 0317 Oslo
Tlf: 23 07 44 23 Faks: 23 07 44 30
astrid.muller@ub.uio.no

Bli medlem i SMH:

For å bli medlem i SMH, må du være medlem i Norsk bibliotekforening (NBF), enten direkte eller via Norsk fagbibliotekforening (NFF).

Kontingentsatser 2006:

Institusjonsmedlemmer: kr. 400,-
Personlige medlemmer: kr. 200,-
Assosierte medlemmer: kr. 100,-

Med assosierte medlemmer menes bl.a. utenlandske bibliotek og pensjonister. Det kreves ikke medlemskap i NBF for å være assosiert medlem

Ta kontakt med:

SMH/Heidi Fossum
Bibliotek for medisin og helsefag
P.b. 1113, Blindern
0317 OSLO.
heidi.fossum@ub.uio.no

SMHs kontonummer:

7874.06.52612

SMHs hjemmeside:

www.smh.no

SMH PÅ NETTET:

Få siste nytt om SMHs aktiviteter, og delta i diskusjonen mellom nordiske kolleger via e-postlisten MEDBIBL.

Informasjon om påmelding til listen finner du på SMHs hjemmeside, velg Medbibl - diskusjonsliste i menyen til venstre.

Adressen til SMHs hjemmeside:

<http://www.smh.no>

Bruk hjemmesiden og MEDBIBL-listen. Her finner dere den nyeste medlemsinformasjonen om kurs, møter, reisebidrag osv.

Her finner dere også SMH-nytt i fulltekst fra 2000.

I tillegg finnes linker til andre organisasjoner som:

Nordic Baltic Association for Medical and Health Information
EAHIL – European Association for Medical and Health Information
MLA – Medical Library Association, USA